

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

- Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/95/12.18/23	06 januari 1995

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 01/95)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen

[REDACTED]

b.a. [REDACTED]

Kolonel - KLu

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/95/12.13/23 d.d. 06 januari 1995

AAN:

Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

01/95

(Afgesloten 061100 JAN 1995)

Bosnië-Herzegovina

Op 31 december 1994 hebben de Bosnische Moslims en Serviërs overeenstemming bereikt over een bestand voor de duur van vier maanden. Kort nadien hebben ook de Bosnische Kroaten zich bij dit bestand aangesloten. De onder VN-auspiciën gesloten overeenkomst omvat onder meer nadere besprekingen over een vredesregeling. Om die besprekingen mogelijk te maken zijn in de akkoorden bepalingen opgenomen over onder meer de vorming van gemengde commissies die moeten toezien op de naleving van het bestand, evenals over de uitwisseling van liaison-functionarissen. De strijdende partijen zijn overeengekomen zich terug te trekken op nader overeen te komen posities, waarbij UNPROFOR-eenheden tussen de linies zullen worden geplaatst om toe te zien op naleving van het bestand. Tevens is voorzien in nadere besprekingen over terugtrekking van de zware wapens (met een kaliber van 12,7mm en meer). Ook dienen onderhandelingen te worden begonnen over de vrijlating van de wederzijdse krijgsgevangenen en over normalisering van de economische betrekkingen tussen de diverse facties. UNPROFOR en de internationale hulporganisaties wordt in de akkoorden volledige bewegingsvrijheid toegezegd. Overigens hebben de Serviërs slechts met laatstgenoemde bepaling ingestemd op voorwaarde dat de Moslims de reeds in oktober jl. toegezegde demilitarisering van de berg Igman bij Sarajevo voltooien. De Moslims hebben vervolgens toegezegd deze demilitarisering uiterlijk op 4 januari te zullen voltooien.

Het bestand heeft inmiddels geleid tot een aanzienlijke afname van de gevechten in Bosnië-Herzegovina. Toch is er een aantal praktische problemen die het twijfelachtig maken of de genoemde afspraken zullen leiden tot een definitieve vredesregeling. Zo hebben de Kroatische Serviërs, die in de westelijke enclave rond Bihac hun Bosnische volksgenoten militair bijstaan, het akkoord niet ondertekend. Ook de troepen van het voormalige Bosnische presidiumlid Abdic, die bij Bihac strijd levert tegen Bosnische regeringstroepen, is formeel geen partij bij het bestand, al zou Abdic inmiddels hebben verklaard zich aan de genoemde bepalingen te zullen houden. In ieder geval is rond Bihac nog steeds geen sprake van een permanente afname in de gevechten.

[REDACTED]

De Bosnische regering heeft verklaard zich slechts aan het bestand gebonden te zullen achten, indien op korte termijn sprake zal zijn van vooruitgang in de richting van een vredesregeling in overeenstemming met de eerder gepresenteerde vredesvoorstellen van de internationale Contactgroep. Deze opstelling houdt verband met de vrees dat door de wapenstilstand de militaire status quo zal worden bestendigd en door de stationering van VN-eenheden op de bestandslijnen de mogelijkheden om de Servische veroveringen terug te draaien, worden beperkt.

Ook de daadwerkelijke demilitarisering van Igman kan tot complicaties leiden, omdat de Moslims daarmee de controle over de enige tot nu toe volledig door hen beheerste toeweg naar Sarajevo uit handen zouden geven. Hoewel het leeuwedeel van de Bosnische eenheden op Igman de afgelopen dagen inderdaad is teruggetrokken, is de gestelde termijn inmiddels verstreken zonder dat de berg volledig gedemilitariseerd is. De Serviërs hebben deze ontwikkeling aangegrepen om verdere onderhandelingen vooralsnog op te schorten. Daarbij zal de overweging een rol spelen dat een bevriezing van de huidige militaire situatie, zonder dat deze leidt tot een vredesregeling waarbij van hen territoriale concessies worden verwacht, in Servisch voordeel is.

Uit gegevens van UNHCR, de VN-organisatie voor vluchtelingenzaken, blijkt dat van de 616.000 Moslims en 212.000 Kroaten die vóór de oorlog in momenteel door Serviërs gedomineerde gebieden woonden, er momenteel nog 40.000 resp. 30.000 over zijn. Van de ruim 254.000 Serviërs die voor de oorlog op het grondgebied van de huidige Moslim-Kroatische Federatie waren gevestigd, zijn er nog ongeveer 27.000 over. De cijfers onderstrepen dat alle partijen zich schuldig hebben gemaakt aan "etnische zuiveringen", maar dat deze in de Servische gebieden het verst gevorderd zijn. Aangezien er geen aanwijzingen zijn dat dergelijke zuiveringen afnemen, moet worden aangenomen dat het herstel van de vooroorlogse etnische verhoudingen (één van de basisvoorwaarden voor het behoud van Bosnië-Herzegovina als multi-etnische staat) een illusie zal zijn.

Er zijn nog steeds geen concrete maatregelen genomen in het kader van de medio december gesloten overeenkomst van de Bosnische Moslims en Kroaten om de onderlinge samenwerking in het kader van de Federatie te intensiveren. Toch maakt [REDACTED] in het voormalige Joegoslavië melding van enige toenadering tussen beide partijen. Deze zou het gevolg zijn van de toegenomen onderlinge besprekingen. Hoewel sprake blijft van wederzijds wantrouwen en de uiteindelijke doelstellingen van beide partijen onverenigbaar lijken (zo blijven de Moslims streven naar vorming van een gemengde Federatie, terwijl de Kroaten nog geen blijk van bereidheid geven om in te stemmen met invloed van de Moslims in de "Kroatische" gebieden), lijken beide partijen er een belang in te zien de samenwerking op de korte termijn te verbeteren. De anti-Kroatische retoriek van een aantal prominente Moslims lijkt dan ook [REDACTED] af te nemen.

Kroatië

Het Kroatische parlement heeft vorige week de begroting voor 1995 goedgekeurd. Deze omvat ruim 28 miljard Kuna (± 10 miljard gulden), waarvan bijna 2 miljard niet door inkomsten gedekt wordt. Voor de strijdkrachten wordt bijna 9 miljard Kuna uitgetrokken. Ook de 2,7 miljard Kuna die voor Binnenlandse Zaken worden begroot, zullen in de praktijk grotendeels aan veiligheidstaken ten goede komen. Verder zijn grote bedragen uitgetrokken voor steun aan interne vluchtelingen (1,32 miljard Kuna) en voor wederopbouw (ruim 1 miljard Kuna). Deze begroting geeft aan dat de voortdurende strijd tegen de Serviërs en de gevolgen daarvan een grote belasting voor Kroatië vormen. Vooral nog wordt voor modernisering en privatisering, eveneens doelstellingen van de Kroatische regering, een veel lagere prioriteit toegekend.

Opmerkelijk is overigens dat in de begroting slechts 14 miljoen Kuna is uitgetrokken voor een fonds voor minderheidsaangelegenheden. Hoewel dit een verhoging van 40% vormt ten opzichte van het voorgaande jaar, geeft Kroatië kennelijk een lage prioriteit aan dit fonds. Dit zal ongetwijfeld door de Kroatische Serviërs worden opgevat als een nieuwe indicatie dat de Kroatische regering weinig belang hecht aan de behartiging van de Servische belangen en zal niet bijdragen aan de verbetering van de onderlinge betrekkingen.

In de Kroatische kustplaats Split zijn naar verluidt enkele honderden jongeren in de weerbare leeftijd opgepakt door militaire politie. Men zou een oproep voor militaire dienst ter hand zijn gesteld. Onduidelijk is waarmee dit politie-optreden samenhangt. Het meest voor de hand ligt dat de Kroatische strijdkrachten (HV) zich voorbereiden op een mogelijk optreden tegen de Kroatisch-Servische gebieden. Het is echter evenmin uitgesloten dat de versterking van de HV verband houdt met de aanhoudende betrokkenheid van Kroatische eenheden bij de strijd in zuidwest-Bosnië rond Livno (het achterland van Split). In dit verband is vermeldenswaard dat onlangs nog enkele tanks van de HV-Gardebrigade die zijn hoofdkwartier heeft in Split, zijn overgebracht naar Livno. Over de militaire situatie in deze regio zijn vrijwel geen details bekend, omdat internationale waarnemers de toegang tot dit gebied wordt ontzegd. Overigens kan, zoals reeds eerder gemeld, het optreden van de HV bij Livno eveneens bedoeld zijn om de uitgangspositie voor een eventueel militair optreden tegen UNPA-zuid te verbeteren.

De Kroatische president Tudjman heeft in zijn kerstrede eens te meer onderstreept dat hij uiterlijk op 10 januari een concrete overeenkomst eist over herstel van het Kroatische gezag over de Krajina (de "Servische Republiek" in Kroatië). Hij benadrukte nogmaals dat hij anders niet zal instemmen met verdere verlenging van het mandaat van UNPROFOR. Hoewel de Veiligheidsraad van de VN dit mandaat vorig jaar heeft verlengd tot 31 maart a.s., heeft de Kroatische regering consequent onderstreept dat zij instemming met die verlenging afhankelijk stelt van vooruitgang in de kwestie van herintegratie van de Krajina in het Kroatische staatsverband en haar standpunt medio januari zal heroverwegen. Zoals reeds eerder gemeld, heeft Kroatië in het verleden herhaaldelijk gedreigd met opzegging van het

mandaat van UNPROFOR in de hoop de VN te bewegen tot een actievere rol bij uitvoering van het Vance-plan van 1991, waarin de Krajina wordt gepresenteerd als een integraal deel van Kroatië. Hoewel het tot op heden bij dreigementen is gebleven, is er de laatste tijd sprake van groeiende onvrede in met name de HV met de status quo rond de Krajina. Hoewel Tudjman de voorkeur lijkt te blijven geven aan een politieke oplossing van de problemen rond de Krajina, zou de gemelde ontevredenheid voor hem een aanleiding kunnen zijn om in dit geval toch uitvoering te geven aan zijn dreigement.

Overigens is aangekondigd dat de Kroatische premier Valentic volgende week een bezoek zal brengen aan de hoofdstad van de Krajina, Knin. Vermoedelijk zal hij daarbij de praktische mogelijkheden onderzoeken voor verdere onderhandelingen over de politieke toekomst van de Krajina. Ook deze melding lijkt aan te geven dat Kroatië blijft streven naar een politieke oplossing voor deze kwestie. Overigens is het de eerste maal dat een Kroatische premier een bezoek zou brengen aan Knin, al zal de Kroatische regering naar verwachting benadrukken dat een dergelijk bezoek geen enkele vorm van erkenning van de onafhankelijkheid van de Krajina inhoudt.

Servië/Montenegro

Eind vorige week is een aantal voormalige officieren, onder wie een generaal van het "Joegoslavische Volksleger" (JNA) veroordeeld tot langdurige gevangenisstraffen wegens het ondermijnen van de gevechtskracht van de JNA ten tijde van de strijd tegen Kroatië in 1991. Vermoedelijk vormt dit vonnis een reactie op recente meldingen van slecht moreel en gebrek aan discipline in de huidige "Joegoslavische" strijdkrachten (VJ), die onder meer het gevolg zouden zijn van de onder invloed van de economische crisis afnemende inzetbaarheid van de VJ. Tevens vormt de veroordeling een indicatie van het feit dat de VJ zich beschouwen en presenteren als rechtsopvolger van de voormalige JNA.

Conclusie/voorzicht

Hoewel de bestandsovereenkomst die eind december is gesloten tussen de drie belangrijkste partijen in Bosnië-Herzegovina heeft geleid tot een afname in de gevechten, is er vooralsnog geen reden om aan te nemen dat deze overeenkomst de weg zal bereiden voor een alomvattende vredesregeling. Zelfs is het onwaarschijnlijk dat het bestand de periode van vier maanden waarvoor het geldig is, zal worden nageleefd.

De jongste cijfers van UNHCR wijzen erop dat de "etnische zuiveringen" in geheel Bosnië-Herzegovina in een zeer vergevorderd stadium zijn. Uit deze gegevens blijkt dat deze "zuivering" het verst is voortgeschreden in de "Servische" gebieden. Het is uiterst onwaarschijnlijk dat de vooroorlogse etnische verhoudingen in Bosnië-Herzegovina nog zullen kunnen worden hersteld.

[REDACTED]

De betrekkingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims lijken enigszins te zijn verbeterd. De doelstellingen op langere termijn lijken echter nog steeds onverenigbaar.

De Kroatische president Tudjman heeft andermaal gezinspeeld op opzegging van het mandaat van UNPROFOR, tenzij er op korte termijn sprake is van daadwerkelijke vooruitgang inzake herstel van het Kroatische gezag over de UNPAs. Hoewel de Kroatische regering de voorkeur blijft geven aan een politieke oplossing voor dit probleem, is sprake van een toenemende roep om militaire stappen tegen de Kroatische Serviërs.